

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор ЗВО з науково-педагогічної
та навчальної роботи

 Інна АНДРУШКО

" 29 " 08 2025 року

“ПОГОДЖЕНО”

Завідувач кафедри

внутрішньої медицини №1

 проф. ЗВО Микола СТАНІСЛАВЧУК

" 27 " 08 2025 року

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ВІЙСЬКОВА ТЕРАПІЯ»

Спеціальність	222 Медицина
Освітній рівень	Магістр
Освітня програма	ОПП «Медицина», 2022
Навчальний рік	2025-2026
Кафедра	Внутрішньої медицини №1
Лектор	к.мед.н., доцент Швець Л.В., к.мед.н., доцент Величкович М.М., к.мед.н., доцент Перебетюк Л.С., к.мед.н., доцент Шкарівський Ю.Л.
Контактна інформація	<i>Intmed1@vntu.edu.ua,</i> <i>вул.Пирогова, 56 (морфологічний корпус),</i> <i>(0432) 509491</i>
Укладач силабусу	доцент, к.мед.н. Савицька О.О.

Статус та структура дисципліни

Статус дисципліни	Обов'язкова
Код дисципліни в ОПП та місце дисципліни в ОПП	ОК 50.1, складова циклу Військово-орієнтована медична підготовка
Курс/семестр	5 курс (X семестр)
Обсяг дисципліни (загальна кількість годин/ кількість кредитів ЄКТС)	60 годин /2,0 кредита ЄКТС
Кількість змістових модулів	1
Структура дисципліни	Лекції – 8 год Практичні заняття – 30 год Самостійна робота – 22 год
Мова викладання	українська, англійська
Форма навчання	Очна (при впровадженні військового стану в Україні - дистанційна очна)

1. Опис дисципліни

Коротка анотація курсу, актуальність.

Предметним напрямком програми є вивчення основ військової терапії, при цьому наголос робиться на вивченні етіології, патогенезу, клініки, діагностики, лікування та профілактики основних захворювань внутрішніх органів на етапах медичної евакуації у військовий і мирний час.

Передреквізити.

Вивчення дисципліни «військова терапія» базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: анатомії людини, медичної біології, гістології, цитології та ембріології, патоморфології, фізіології, патофізіології, медичної і патологічної фізики, біоорганічної та біологічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, фармакології, клінічної фармакології та клінічної фармації, радіології та радіаційної медицини, пропедевтики внутрішньої медицини й інтегрується з цими дисциплінами.

Мета курсу та його значення для професійної діяльності. Метою дисципліни є здобуття та поглиблення знань, вмінь, навичок та інших компетентностей з хвороб внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.

Постреквізити.

В процесі вивчення дисципліни закладаються основи для вивчення студентами хвороб внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу, що передбачає інтеграцію викладання з ендокринологією, фтизіатрією, клінічною імунологією, інфекційними хворобами, хірургією, акушерством та гінекологією, онкологією та застосування знань з вищеперерахованих дисциплін в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

2. Результати навчання.

Після успішного вивчення дисципліни здобувач має:

1. Навички опитування пацієнта з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів пацієнта з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.

3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу пацієнту з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
7. Здатність до діагностування невідкладних станів у пацієнтів з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
8. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги пацієнту з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
9. Навички надання екстреної медичної допомоги при загрожуючих життю станах на етапах медичної евакуації.
10. Навички виконання медичних маніпуляцій пацієнту з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
11. Здатність до визначення тактики ведення пацієнта з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
12. Здатність до проведення експертизи працездатності пацієнта з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.
13. Здатність до ведення медичної документації пацієнта з хворобами внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.

3. Зміст та логістика дисципліни

Модуль 1. Військова терапія	9-10 семестр 60 год/ 2,0 кредити	Лекції №№ 1-4 Практичні заняття № 1-8 СРС №1-3
-----------------------------	--	--

Дисципліна включає 8 тем, які складають 1 змістовий модуль.

Змістовий модуль №1

Тема 1. Організація терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях мирного часу.

Тема 2. Радіаційні ураження. Клінічна характеристика іонізуючого випромінювання. Патогенез променевої хвороби. Клінічна класифікація радіаційних уражень.

Тема 3. Гостра променева хвороба. Етапне лікування хворих з гострою променевою хворобою. Атипові форми гострої променевої хвороби.

Тема 4. Захворювання внутрішніх органів при бойовій хірургічній травмі та травмах в умовах катастроф та техногенних аварій мирного часу.

СРС (Синдром тривалого стиснення. Патогенез, клінічна характеристика періодів перебігу. Лікування синдрому тривалого стиснення на етапах медичної евакуації)

Тема 5. Невідкладні стани, надання терапевтичної допомоги при загрожуючих життю станах на етапах медичної евакуації.

СРС (Гостра серцева недостатність. Причини, клініка, алгоритм надання невідкладної допомоги).

СРС (Сінкопе: диференційна діагностика та алгоритм надання медичної допомоги)

Тема 6. Загальна характеристика, класифікація, діагностика та етапне лікування уражених отруйними речовинами під час бойових дій та аварій мирного часу. Антидотне лікування.

Тема 7. Захворювання, викликані дією на організм термічних факторів (тепла та холоду).

Тема 8. Практичні навички

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання з патології внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.

Практичні заняття передбачають теоретичне обґрунтування основних питань теми та засвоєння наступних практичних навичок:

- 1) здійснення опитування пацієнта з патологією внутрішніх органів в умовах воєнного та мирного часу, проведення клінічного обстеження, призначення обстеження та інтерпретація отриманих результатів лабораторних та інструментальних досліджень, визначення провідного синдрому захворювання, вміння встановити діагноз, провести диференційний діагноз з іншими захворюваннями, призначити лікування та провести профілактичні заходи;
- 2) розв'язання ситуаційних задач з патологією внутрішніх органів в умовах військового та мирного часу.

На практичних заняттях студенти здійснюють розбір теми практичного заняття, проводять клінічний розбір тематичного пацієнта та розв'язують клінічно-орієнтовані ситуаційні задачі та тестові завдання.

Самостійна робота студента передбачає підготовку до практичних занять та опрацювання практичних навичок, підготовка презентацій, таблиць, опрацювання наукової літератури та написання оглядів з наданих тем для індивідуальної роботи. Контроль засвоєння тем самостійної позааудиторної роботи здійснюється на підсумковому контролі з дисципліни.

Тематичні плани лекцій, календарні плани практичних занять, тематичний план самостійної роботи, обсяг та напрямки індивідуальної роботи опубліковані на сайті кафедри.

Маршрут отримання матеріалів: Кафедра внутрішньої медицини №1/Студенту/Очна форма навчання/ Медицина/ 5 курс/Навчально-методичні матеріали/ або за посиланням <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-внутрішньої-медицини-1#>. Доступ до матеріалів здійснюється з корпоративного акаунту студента s000XXX@vnmu.edu.ua.

4. Форми та методи контролю успішності навчання

Поточний контроль на практичних заняттях	Методи: усне або письмове опитування, тестування, електронне опитування, розв'язання ситуаційних задач, проведення клінічного обстеження тематичного пацієнта, з призначення плану обстеження та лікування.
Підсумковий контроль дисципліни – залік	Згідно положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи)
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, тести, клінічно-орієнтовані ситуаційні завдання, практичні завдання, демонстрація практичних навичок

5. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання [https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи](https://www.vnmu.edu.ua/Загальна_інформація/Основні_документи))

Поточний контроль	За чотирьох бальною системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Контроль практичних навичок	За чотирьох бальною системою традиційних оцінок
Підсумковий контроль з дисципліни (Залік)	За 200-бальною шкалою (середня арифметична оцінка за поточну успішність конвертується в бали)

	Зараховано: від 122 до 200 балів Не зараховано: менше 122 балів.
--	---

Шкала оцінювання дисципліни: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,9	B	добре	
160-169,9	C		
141-159,9	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	
0-121,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Політика навчальної дисципліни/курсу

Студент має право на отримання якісних освітніх послуг, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, статуті університету та порядку надання освітніх послуг, регламентованого основними положеннями організації навчального процесу в ВНМУ ім.М.І.Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки безпеки на практичних заняттях. Інструктаж з техніки безпеки при роботі з медичними приладами, безпеки поведінки в умовах стаціонару клінічної бази проводиться на першому практичному занятті викладачем.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять. Студент повинен вчасно приходити на практичне заняття, теоретично підготовленим згідно теми.

На заняття слід приходити вчасно, без запізнення. Студент, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку.

На практичних заняттях студент має бути одягнений в робочу форму (медичний халат, шапочка, змінне взуття, маска, при необхідності). Студенти, які не мають робочої форми, не допускаються до заняття.

Студент повинен дотримуватись правил безпеки на практичних заняттях та під час знаходження у приміщеннях кафедри.

Під час обговорення теоретичних питань студенти мають демонструвати толерантність, ввічливість та повагу до пацієнтів, своїх колег та викладача; при виконанні практичних завдань робоче місце повинно зберігатись у порядку та бути прибраним після завершення заняття.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів. Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті допускається тільки під час електронного тестування або опитування.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни студент має керуватись Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім. М.І.Пирогова (<https://www.vnmuedu.ua/> загальна

інформація/ Основні документи/ Кодекс академічної доброчесності). При порушенні норм академічної доброчесності під час поточного та підсумкових контролів студент отримує оцінку «2» та повинен її відпрацювати своєму викладачу в установленому порядку протягом двох тижнів після отриманої незадовільної оцінки.

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, установленому в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/Загальна> інформація/Основні документи) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-внутрішньої-медицини-1#>) черговому викладачу. Для відпрацювання пропущеного заняття студент має письмово чи усно відповісти на питання до теми заняття. Відпрацювання пропущених лекцій здійснюється після надання конспекту лекційного матеріалу, або написання інформаційного повідомлення чи підготовки власної презентації з теми пропущеної лекції.

Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/Загальна> інформація/Основні документи). До підсумкового контролю допускаються студенти, які не мають пропущених невідпрацьованих практичних занять та лекцій та отримали середню традиційну оцінку не менше «3».

Додаткові індивідуальні бали. Індивідуальні бали з дисципліни студент може отримати за індивідуальну роботу, обсяг якої оприлюднений на сайті кафедри в навчально-методичних матеріалах дисципліни, кількість балів визначається за результатами ІРС згідно Положенню про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/Загальна> інформація/Основні документи).

Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, студент повинен подати спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім. М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/Загальна> інформація/Основні документи).

Політика в умовах дистанційного навчання. Порядок дистанційного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/Загальна> інформація/Основні документи). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є Microsoft Team, Google Meets. Порядок проведення практичних занять та лекцій, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-внутрішньої-медицини-1/> Студенту або <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-внутрішньої-медицини-1/> Новини).

Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) або електронну пошту (на вибір викладача) в робочий час.

7. Навчальні ресурси Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-внутрішньої-медицини-1/> Студенту.

1) Основна література:

1. Осьодло Г. В., Верба А. В., Козачок М. М., Бойчак М. П. та ін. Воєнно- польова терапія: підручник / за ред. Осьодло Г. В., Верби А. В. – К.: СПД Чалчинська Н. В., 2017. – 620 с.
2. Мясников Г. В. Керівництво з воєнно-польової терапії: спеціальна частина. – К.: ВМД, 2015. – 256 с.
3. Військова терапія: навчальний посібник до практичних занять: у 2-х частинах Ч.1 /В.А.Візір, О.В.Деміденко, А.С.Садомов Запоріжжя: ЗДМУ, 2020. – 272 с.
4. Актуальні питання внутрішньої медицини (в схемах і таблицях): навчальний посібник / За загальною редакцією Біловола О.М. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2024. – 418 с.

5. Денесюк В.І., Денесюк О.В. Внутрішня медицина. Підручник для студентів закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини / За ред. В.М. Коваленка. – К.: МОРІОН, 2019. – 960 с.
6. Удосконалення лікування та реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України з бойовою психічною травмою: Методичні рекомендації / [Друзь О. В., Сиропятов О. Г., Бадюк М. І. та співавт.]; ВМД МОУ. – К.: «МП Леся», 2015. – 52 с.
7. Організація надання невідкладної медичної допомоги у військових частинах (закладах) Збройних Сил України: Методичні рекомендації / 2-е вид., перероб. і доп. [Автори...]; ВМД Міністерства оборони України. – К.: УВМА, 2014. – 144 с.
8. Тактична медицина: навчальний посібник /Ляпа М.М., Шишук В.Д., Редько С.І. Львів: Скіф, 2022.- 176 с.

2) Додаткова література:

1. В. Г., Прістер Б. С., Омельянець М. І. Радіо-біофізичні та медико-біохімічні наслідки Чорнобильської катастрофи: шляхи пізнання та подолання: практичний посібник [для сімейного лікаря]. – Ужгород: ТДВ «Патент», 2017. – 504 с.
2. Вплив катастроф і війн на психічне здоров'я особистості та суспільства (досвід АТО) / О. В. Богомолець, І. С. Трінька, Ю. П. Романенко та ін. // Військова медицина України. – 2015. – Т. 15, № 1. – с. 70-80.
3. Наказ МОЗ України № 34 від 15.01.2014 р. «Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Травма живота»». – 20 с.
4. Наказ МОЗ України № 34 від 15.01.2014 р. «Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Гострі отруєння»». – 27 с.
5. Оптимізація лікувально-евакуаційного забезпечення військових частин Збройних Сил України оперативного-тактичного рівня в умовах антитерористичної операції / Бадюк М. І., Жупан Б. Б., Солярик В. В., Ковида Д. В. // Військова медицина України. – 2015. – Т. 15, № 1. – с. 11-15.
6. Allied joint doctrine for medical support / NATO standard ASP. -4.10//With UK National elements 2015. –Edition B, Version 1.

Електронні ресурси

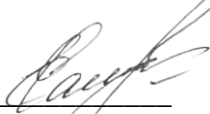
1. Сайт бібліотеки ВНМУ ім. М.І. Пирогова (www.library.vsmu.edu.ua)
2. Сайт Верховної Ради України: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
3. Сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/>.
4. Сайт Міністерства оборони України: Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/>.
5. Інформаційно правовий портал «Закони України»: Режим доступу: <http://uazakon.com/>.
6. 19. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях» // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192-99-%D0%BF>.
7. Про затвердження Примірних штатних нормативів центру первинної медичної (медико-санітарної) допомоги: Наказ МОЗ України від 23.02.2012 № 129. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/hsr_reformlaw/
8. Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>
Презентації лекцій, Методичні рекомендації до практичних занять та СРС, Консультації (два рази на тиждень згідно графіку консультацій)

8. Розклад та розподіл груп по викладачам опублікований на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-внутрішньої-медицини-1/> Студенту).

9. Питання до підсумкового контролю дисципліни опубліковані на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-внутрішньої-медицини-1/> Студенту).

Силабус з дисципліни «Військова терапія» обговорено та затверджено на засіданні кафедри внутрішньої медицини № 1 (протокол № 1 від « 27 » серпня 2025 року)

Відповідальний за курс

(підпис)

к.мед.н., доцент ЗВО Олена САВИЦЬКА

Завідувач кафедри

(підпис)

д.мед.н., професор ЗВО Микола СТАНІСЛАВЧУК